

Húsvét II.

2007. április 9.

A halál vége

Textus: Ézs 25,8-9

1. Amit a textusról tudni kell - exegetikai/kortörténeti megértés

A perikópát alkotó két igevers a legtöbb kommentár szerint egy-egy különálló szakasz végén, illetve elején található (25,6-8 ill. 25, 9-10.12). Maga a hosszabb szakasz (25,6-8) a 24,23-hoz kapcsolódik. Ézsaiás könyvének 24-27. részei univerzális méretű eseményekről szólnak. Képekkel ábrázolja a szerző Isten közelgő, az egész világ fölötti ítéletét, de szó van menekülésről és újbóli helyreállításról is. A hosszabb egységet (Ézs 24-27) Ézsaiás apokalipsziseként is szokták említeni, azonban a szerzője nem maga Ézsaiás. Valószínűleg a fogság után keletkezhetett. Maga a műfaj sem felel meg teljes mértékben az apokalipszis műfajának; *Fobrer* szerint eszkatologikus liturgia áll előttünk. A jövődőlés középpontjában Jeruzsálem és a választott nép áll. Itt fog célhoz jutni Jahwe terve a népek javára.

6. v. Az ünnepi lakoma vendéglátója maga Jahwe, s maga a lakoma egy isteni kegyelmi ajánlat a népek számára, amely nem csak Izraelt vagy az eszkatologikus gyülekezetet foglalja magába, hanem minden népet. A királyi lakoma háttérben az 1Sám 11,15 állhat, illetve a király trónra lépésének ünnepe, amely más ókori keleti szövegekben is megjelenik (pl. az ugariti „Refáim” – szövegekben, ahol Él isten hívja össze az isteneket Baál ünneplésére).

7. v. A verset kétféleképpen lehet értelmezni. Az egyik magyarázat szerint a lelki vakság leleplezéséről van szó, míg mások a halotti lepel, illetve a gyászfátyol végleges eltávolításaként értelmezik.

8. v.: Ha Jahwe, mint király jelenik meg a Sionon, akkor hatalma nem ismer határokat. Akkor a halál hatalma is véget ér. A héber *mót* (halál) szó sokkal árnyaltabb és dinamikusabb jelentéssel bír, mint a magyar „halál” szavunk. A halál tehát mindazt magában foglalja, ami az életet valamilyen módon károsan befolyásolja. Ez a vers azon ritka ószövetségi locusok egyike,

amelyekben megjelenik a halál feletti győzelem bizonyossága. A halál megszűnésének a gondolata egyedülálló az Ószövetségben, egyike az ószövetségi kijelentés csúcspontjainak, és az újszövetségi kijelentéshez vezet. Az 1Kor 15,26.54 háttérben ez a vers állhat.

9. v. A 10a-val együtt ez a vers egy hálaének. Az „azon a napon” az a nap, amelyen Jahwe a Sionon megkezdi végső uralmát és megvendégeli a népeket. Mivel Jahwét, mint a „mi Istenünket” említi a vers, maga Izrael lehet az aki, ezt mondja. A *hinnéb* költőszóval most nem ítélethirdetés következik, mint az a prófétai igehirdetésben általában megszokott, hanem az elkövetkező üdvösség ígérete és reménysége szólal meg. A versben szereplő *jása* (megment, megszabadít) a *mósija* (üdvözítő) szó, illetve a *Jesua – Jehosuah* (Jahwe a szabadítás) név gyöke, mely utóbbi görög megfelelője Jézus.

2. A perikópa megértése

A perikópa két verse jóllehet összetartozik, de jól el is különül egymástól. A 8. versben a cselekvő maga az Isten, aki véget vet a halálnak, a 9. versben pedig az ember szólal meg, aki reflektál Isten szabadító tetteire. Mivel a 8. vers annak ad hangsúlyt, hogy Jahwe véget vet a halálnak, azért az igehirdetésben fontos, hogy megjelenjen a halál kegyetlen valósága.

Lakoma a Sionon

Az Ószövetség tudósít arról, hogy a megkötött szövetséget közös étkezésekkel erősítették meg (1Móz 26,30; Józ 9,14). Érdekes, hogy Isten és népének szövetségkötése alkalmából a Sínai-hegyen való étkezéstről van szó. Ebből kifolyólag a perikópa egy mélyebb jelentést nyer: úgy tűnik, hogy ezzel a lakomával Isten - ezúttal az egész világgal való - történetének egy új szakasza kezdődik el. A lakoma tulajdonképpen csúcspontja az, amikor Isten véget vet halálnak. A közös étkezés gondolatából, amely egy maradandó közösség alapjait rakja le, meg lehet húzni a vonalat az úrvacsora közösségéig. A nagy lakoma képe megjelenik az Újszövetségben is (Mt 22,1-14; Lk 14,15-24)

A halál, mint utolsó ellenség...

A halál bibliai kontextusban sosem jelenik meg úgy, mint egy pusztán természeti, biológiai jelenség. Pál szerint az „utolsó ellenség” (1Kor 15,26), amely rémületet és félelmet kelt az emberben. A halál az élet radikális tagadása, elutasítása, amely Isten lényével szemben áll. Az ószövetségi ember számára a halál a vallási élet végét is jelentette: aki meghal, nem gondol

többé Jahwera és csodáira (Zsolt 6,6; 88,13) nem dicséri Istent jóságáért és hűségéért (Zsolt 30,10). Épp ezért a vallásos ember számára a halál olyan rettenet volt, amelyet csak a magas kor enyhített, amely Isten jóságát és hűségét bizonyította. Az Újszövetség is továbbviszi az ószövetségi gondolatot, ugyanakkor a halál kérdéskörét Jézus Krisztus halálával hozza összefüggésbe. Alapvetően az Újszövetség tanítása az is, hogy a halál a bűn egyenes következménye, és hogy elszakít Istentől. Felerősödik az a szemléletmód, amely a halálban többet lát, mint egyszerűen a földi élet befejeződését, s azt a mindent megsemmisítő örök pusztulásként szemléli.

„A halál minden fennálló életlehetőség vége. Meghalni annyit jelent, mint kimeríteni a nekünk adott utolsó lehetőséget, bárhog is értelmezzük fizikailag és metafizikailag a halált, bármi is történjék benne, egy bizonyos: itt a teremtményi egzisztencia utolsó akciója megy végbe. Ami a halálon túl történik, az mindenesetre valami más lesz majd, mint ennek az életnek folytatása. A halál valóban véget jelent. Ez az az ítélet, amely alatt életünk áll: vár a halálra. Születni és felnőni, éretté lenni és megöregedni annyi, mint elébe menni annak a pillanatnak, ahol pontot tesznek, végérvényesen pontot tesznek mindnyájunk életére. Erről az oldalról nézve a dolgot, úgy áll a helyzet, hogy a halál olyan alkotórészévé lesz életünknek, amelyre nem szívesen gondolunk.”¹

A halál jelentősége a húsvéti ígehirdetésben

„Az átlagos húsvéti ígehirdetés alapvető hibája, ami miatt bizonytalan zengést tesz: a halál jelentőségének az elhanyagolásából következik. A feltámadás éppen a halálból való feltámadást jelenti. Mi tehát a halál? Ebből indul ki a húsvét egész problematikája. A halál az örök élet hiányát, az üdvösség ellentétét fejezi ki. Az első emberpár bűnesete folytán megromlott emberi élet: a halál. A halál tehát olyan létezési állapot, amely abban áll, hogy elszakadt az az életviszony, amelyben a teremtmény teremtési rendje szerint kell, hogy álljon és éljen. A halál az Istentől elszakadt létezés, tehát maga a kárhozat, ami már a földi életben elkezdődik és a testi halál beállta után a földöntúli létben folytatódik, és teljessé válik. A halál ilyen értelemben a bűn büntetése, a bűneset miatt vált elkerülhetetlen sorsává az embernek, sőt az egész teremtett mindenségnek is. Földi életünk a halál törvénye alá rekesztett élet, a halálkényszer az emberi sors egzisztenciális tartozéka. Isten komolyan veszi a halált, ezért a legnagyobb melléfogásnak kell ítélnünk a húsvéti prédikátornak azt a törekvését, mellyel gyülekezetét úgy vigasztalja, hogy a halál jelentőségét akarja kisebbíteni, szigorúságát akarja enyhíteni. Lelkiismeretlen dolog beszélni a híveknek, hogy azért ne rettegjenek a haláltól, mert az nem olyan veszélyes ellenség, mint amilyennek látszik és

---

¹ BARTH: *Kis dogmatika*. Országos Református Missziói Munkaközösség. 95-96.

amilyenek hiszik az emberek. Hiába hivatkozik a prédikátor arra, hogy a húsvét a természet körforgásának a törvényét is hirdeti, mert a húsvét éppen nem az hirdeti, a feltámadás éppen a halál rettentő komolyságát hirdeti. Más a felébredés és más a feltámadás. A halál rettentő komolyságára éppen az derít fényt, hogy magának az Istennek felülről kellett áttörnie a határvonalat, aminek a mi életünk alája van rekesztve a bűn miatt és azért kellett Neki utat törni a halálon át az életre, mert mi arra képtelenek voltunk. Isten húsvétkor Jézus Krisztusban egészen új életet teremt a halálból. Húsvétkor Jézus Krisztusban elkezdődik egy folyamat, a halálból való feltámadás folyamata. Ez a folyamat folytatódik és megy végbe mindazokban is, akik Jézus Krisztushoz tartoznak. Majd csak Krisztus visszajövetele után lehet beszélni arról, hogy a halál nincs többé – addig azonban mindig lesz halál, mégpedig Krisztus nélkül örök halál, Krisztussal pedig olyan halál, ami után van feltámadás. Húsvétkor a gyülekezet vigasztalást vár legnagyobb ellenségével: a halállal szemben. Kegyetlen játék a lélekkel minden szentimentális kegyelet és minden hamis áltatás. Kegyetlenül kemény valóság a halál törvénye, de semmit sem enyhül keménysége, ha letagadjuk. Nem enyhíthetjük a halál tényének szigorúságát még akkor sem, ha gyülekezetünk ezt kívánná is tőlünk. Érzelmi megnyugtató helyett a valóságot hirdetjük, azt, hogy kegyetlen a halál, de kegyelmes az Isten”²

A feltámadás ünnepe...

A perikópa nem a feltámadásról beszél, hanem arról hogy Isten véget vet a halálnak örökre. De mikor? Nem az itt és most-ról beszél, hanem az egykor és ott-ról. Ami a kettőt összeköti az a keresztyén reménység, és a feltámadásba vetett hit. A 9. vers így vetíti előre a hálaéneket, amelyben a jövőben már múlt időben beszélnek Isten szabadításáról. *Jürgen Moltmann* találóan fogalmazza meg ezt az időbeliséget: „A feltámadás és az eucharisztia nem vallásos kiruccanás a mennybe, hanem a történelem közepén van és összeköti egyedüli módon itt a múltat és a jövőt, az emlékezést és a reménységet.” A keresztyén teológiának egy valódi problémája van, mely tárgyból kiindulva elé áll és neki is ezt kell az emberiség és az emberi gondolkodás elé állítania: ez a jövő problémája.³Ezt a jövőben bekövetkező, azonban Jézus múltban történt feltámadását kell a gyülekezetnek a jelenben ünnepelni.

A keresztyén istentisztelet eredetileg Krisztus halottak közül való feltámadásának az ünnepe volt és az ma is. A feltámadott Krisztus az életet állandó ünneppé teszi, vég nélküli ünneppé. Jézus Istennek általa hirdetett és

²Joó Sándor: *A halál jelentősége a húsvéti igehirdetésben* In: Magyar református önismereti olvasókönyv. Kálvin Kiadó. Budapest 1997. 263-266.

³Jürgen MOLTSMANN: *A reménység fényei*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest 1989. 51.

megélt uralmát ismételten a „lakodalmi örömhöz” hasonlította. Földi élete ünnepi, felszabadító és megváltó élet volt. a húsvét a szabadság ünnepe, amelyben a feltámadott Krisztus az övével asztalhoz ül. A húsvéti megjelenések és az úrvacsora ünnepei eredetileg jól összetartoztak.⁴

3. Prédikáció vázlat

1./ *Az élet vége és a halál kezdete*

Ki ne félné a haláltól? Ha nem is a magunk életének a végessége tart minket rettegésben, de a hozzánk közel állók, szeretteink, családtagjaink elvesztésének gondolata mindnyájunkban félelmet kelt. Éppen ezért életünk sokszor aggodás az életért, félelem a haláltól. A halál sosem szép, és sosem jó, mert az ember ellensége, sőt – Pál apostol szerint – az Isten ellensége is.

Az Ószövetség embere számára a halál az Istentől való elszakadást, a Tőle való távolságot jelentette. („Hálát ad-e neked, aki porrá lett, hirdeti-e hűségedet? Zsolt 30,10) A ma embere számára inkább a másik halála okoz döbbenetet. A másiktól való elszakadást, távolságot jelenti. S a másik halálakor érzi át az Istentől való távolságot. Sokakban ilyenkor hal meg az Isten, ilyenkor hal meg a hit és a reménység, mert nem tudják feldolgozni annak a halálát, akit szerettek, s nem tudnak mit kezdeni egy olyan Istennel, aki mindezt hagyja.

Talán sokan nem is szeretnek beszélni a halálról, mert addig sem kell gondolni rá. Vagy éppen „morbid”-nak tartják azt, hogy életük végességével foglalkozzanak. Azonban az élet akkor nyeri el igazi méltóságát és komolyságát, ha annak végével is tisztában van az ember. Ha saját számol saját végességével.

A halál halálosan komoly dolog. Aki nem fél tőle, az vagy nem őszinte, vagy nem ember. Mint ahogyan az élet sem játék, úgy a halál sem egy veszített játékmenet, amelyet a következő körben talán meg lehet nyerni. (Némely számítógépes játékoknál a virtuális hős több élettel rendelkezik. „Nem baj, ha meghal, még van három élete.” – ez a felfogás mintha komolytalanná tenné az élet ellenségét.)

Az emberben él egy ősi vágy, ami arra törekszik, hogy legyőzze a halált, hogy halhatatlanságot szerezzen. Nehezen, vagy egyáltalán nem tud megbékélni az ember a halállal. Éppen azért sokan halhatatlanná akarják tenni nevüket, vagy emléküket, hogy amikor távoznak az élők sorából, maradjon nyomuk az élők életében. (Az egyiptomi piramisoknak éppen úgy,

---

⁴ Jürgen MOLTSMANN: *Új életstílus*. Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest 1994. 63-64.

mint napjaink fényűző sírköveinek ez a talán ki nem mondott pszichikai tény áll a háttérben: nem élek – de itt vagyok [eltemetve]) Másrészt az élők sem tudnak igazán elszakadni a halottaiktól. Az emlékezés és a gyász óriási méreteket ölt. Az elhunyt családtagok sírjaihoz való zarándoklatokkal mintha kontaktust akarnának tartani sokan azzal, aki már nincs közöttük.

De jó lenne örökké élni! Talán sokakban megfogalmazódik ez az óhaj. Milyen jó lenne, ha nem kellene állandóan tartani a hirtelen és erőszakos haláltól (közlekedési balesetek, természeti katasztrófák, terrorcselekmények mára szinte élet-közelségre hozták a halált.) Igen, szinte mindannyiunk ajtaja előtt ott leselkedik. De miért kell húsvétkor a halálról beszélni? Miért kell a feltámadás evangéliumának fényét a halál fekete leplével eltakarni? Miért kell az örömjongás előtt megkongatni a vészharangot? Mert halál nélkül nincs feltámadás! Csak akkor éljük át a feltámadás üzenetét, ha előtte átérezzük a halál komolyságát. Csak akkor tudjuk felfogni a halál végéről szóló hírt, ha az élet végéről szóló tény is meghalljuk.

2./ A halál vége az örök élet kezdete

„Véget vet a halálnak örökre!” – mondja mai igénk. Az Istennek van hatalma arra, hogy ezt megtegye. Az ember erre képtelen. Bár az orvostudomány a klónozással és egyéb kísérletekkel törekszik valami hasonlóra, de ember életet nem adhat, a halált nem tudja kiiktatni az életből. Azonban az Isten áttöri a határvonalat, amely az élet és a halál közt húzódik. Jézus Krisztus feltámadása véget vetett a halálnak örökre. S a húsvét ezt a kettősséget hirdeti. Egyrészt a halál rettentő komolyságát, másrészt az azon való diadalt. A húsvét nem arról szól, hogy nem halunk meg és ne féljünk a haláltól, s ne vegyük komolyan. Hanem arról, hogy higgyünk a feltámadásban, azt vegyük komolyan, s reménykedjünk az örök életben. Éppen azért a húsvét a keresztyén reménység ünnepe. A húsvét nem csak visszatekint, nem csak emlékezik, hanem igenis előretekint, biztat és reményt kelt. A húsvét nem pusztán a múlt dicső isteni tettének a magasztalása, hanem a keresztyén ember jövőjének az origója. A húsvét igazán a holnap ünnepe, amit már ma ünneplünk. Jézus Krisztus feltámadása jölehet az evangéliumok végén van, de valójában Isten örömhírének az első mondata! Az első húsvétra visszatekintve láthatjuk meg az eljövendő „húsvétunkat”.

A húsvéti reménység a feltámadás és az örök élet reménysége. Ez a reménység nem azt jelenti, hogy át tudjuk törni az élet és halál közt húzódó falat, hanem azt, hogy átlátunk a falon. Látjuk a „van tovább” – ot! A próféta a 24. fejezetben Isten ítéletét látta maga körül: gyászt, pusztulást, romokat. De továbblát! Átlát a falon. Látja mindennek a végét, látja a halál végét, megcsillan előtte a reménység fénye! „Lesz ez még jobb is! Sőt! Az

igazán jó ez után következik!” – ez a reménység, s ez az igazi húsvét. „A lényeg még hátra van!”

A keresztyén ember tulajdonképpen semmi másból nem él, csak és kizárólag a húsvéti reménységből, ez a jövőbe vetet hit kell hogy meghatározza a jelenünket. Aki számára Krisztus csak egy erkölcsi tanító, egy vallási irányzat alapítója; s aki a keresztyénségben az evilági szeretet és jószágot látja, az még húsvét előtt él. De aki a keresztyénséget a feltámadás és az örök élet felől látja és éli meg, az már húsvét után él, az már átlát a falon, s kezében tartja a reménység szálait.

Egy anekdota szerint Luther Márton ablaka előtt egyszer megállt a halál. Fenyegetően bezörgetett az ablakon és bebocsátást kért a reformátor házába. „Itt lakik Luther Márton?” – kérdezte a halál. Mire Luther így felelt: „Nem, ő már régóta halott. Itt az Úr Jézus lakik!” Igen, ahol a feltámadott és a halált legyőző Krisztus van, ott a halál nem az élet végét jelenti, hanem az örökélet és a feltámadás kezdetének a reménységét. S éppen ezért a keresztyén ember számára a húsvét a hálaadás és az öröm alapja.

3./ A szomorúság vége és az öröm kezdete.

„A húsvéttal és ezért tulajdonképpen minden istentiszteleten elkezdődik a megváltottak nevetése, a megszabadítottak tánca és a fantázia teremtő játéka. A húsvéti énekek régtől fogva dicsőítik az élet diadalát, miközben a halált kinevetik, a poklot kigúnyolják és a bűn miatti rettegés démonait elűzik. A húsvéti prédikációknak még a középkorban jó viccekkel kellett kezdődniük.”⁵

Igen, a húsvét az öröm ünnepe, a halál feletti győzelem ujjongása. Ha végigtekintjük húsvéti énekeinket, szinte legtöbbször ott van az „öröm, vidámság, vigasság, boldogság” szava. A húsvét nem csak a Feltámadottat ünnepli, hanem a feltámadást is, amiben nekünk is részünk lesz!

A 9. vers egy pillantást vet a jövőbe, s ott a megszabadítottak már múlt időben beszélnek Isten szabadításáról. Igen, ez a húsvét öröme. Már itt a jelenben átérezni a jövő örömét, amelyet a múltban szerzett meg számunkra Jézus Krisztus. Hálát adni azért, ami még nincs itt, de bizonyosak vagyunk afelől (tehát reménységünk van), hogy be fog következni. Ezért a húsvét véget vet a szomorúságnak, véget vet az aggodalmaskodásnak, s az egész életet örömmel tölti el. „Itt van az Úr, benne reménykedtünk, vigadjunk és örüljünk szabadításának!” – hangzik a perikópa második versében a hálaének. Húsvétkor nem találták az asszonyok a sírban a halott Jézust. Jézus nem volt ott, az üres sírban a halál volt eltemetve, és az élő, és életre hívó Istent lehetett megtapasztalni. Ma is Őt kell keresni.

Kegyetlen a halál, de kegyelmes az Isten! Az az Isten, aki véget vet a halálnak örökre. A keresztyén ember ezt megtapasztalva, ezt a jövőbeli

⁵ Jürgen MOLTSMANN: *Új életstílus*. 65.

valóságot átélve semmi mást nem tehet, minthogy hálaadással és örömmel fogadja el az Isten szabadítását! Húsvét előtt az asszonyok és tanítványok szomorúak voltak és aggódtak. Húsvét után ez megváltozott. Aki ma is csak aggódik és szomorkodik az még húsvét előtt él. A húsvét utáni gyülekezet az mindig hálaadó és örömteli gyülekezet.

4. Példák, képek, szemelvények, aktuális történetek

Az utolsó ellenség

Gyászjelentés: „Úgy tetszett Istennek, a mi Urunknak, hogy végtelen kegyelmében magához szólítsa Lipsz Gusztávot.” – Istennek, a mi Urunknak egyáltalán nem tetszett, hogy Lipsz Gusztávot halálra gázolta az autó. Először is túl fiatal volt, másodszer feleségének szerető férje, harmadszor gyermekeinek vidám apja, negyedszer barátainak hű barátja, ötödször tele volt életkedvvel. Mi lesz most nélküle? Mit kezd az asszony egyedül? Ki foglalkozik a gyerekekkel? Ki lesz helyette barátainak a barátja? Ki valósítja meg a terveit? Istennek, a mi Urunknak egyáltalán nem tetszik, hogy némelyek úgy vélik ilyesmi tetszene neki. Annak nevében, aki halottakat támasztott fel, a feltámadott nevében tiltakozunk az ilyen halál ellen. (Kurt Marti nyomán)⁶

A halál életformáló ereje

„Nincs ma aktuálisabb kérdés a halálnál. Soha még olyan tömegben, olyan félelmes és egyetemes föségben nem lépett a közelünkbe a halál valósága, mint éppen a mostan i időben. Szinte érezzük a leheletét s mindenáron messzire akarunk nézni, hogy elsuhanjon remegő tekintetünk attól, aki egész otthonosan, brutális bizalmassággal a közvetlen közelünkben rendezkedett be, mint ahogy a hívatlan vendég ül le az asztalunkhoz.”⁷

5. További szempontok az istentisztelet alakításához

- **Lekció:** 1Kor 15,20-28

- **Énekek:** 105,1.2; 185; 357,1-7

- **Imádság:** Urunk, Istenünk, Szentlélek hatalma által a Te Fiad, Jézus Krisztusban! Ajándékozz világosságot, kérünk, a mi szemünknek, hogy így

⁶ In: Kötőjeles történetek. Válogatta Hézsér Gábor. Kálvin Kiadó. Budapest 2003. 32.

⁷ RAVASZ László: A halál életformáló ereje. In: Magyar református önismereti olvasókönyv. Kálvin Kiadó. Budapest 1997. 259-263.

Ézsaiás 25,8-9

megláthassuk a Te világosságodat, a megbocsátásnak fénylőn ragyogó világosságát. Mert az a legnagyobb csapás számunkra, ha fényes nappal nem szemlélhetjük a Te világosságodat. Szabadíts meg azért ettől a csapástól minket és mindazokat a keresztyéneket, akik ezen a napon akár helyesen, akár helytelenül, de húsvétot ünnepelek; s szabadítsd meg az újra meg újra és állandóan veszedelmes úton tévelygő és veszélyek közé sodródó emberi nemzetséget, közelben és távolban egyaránt.

Áldásoddal vedd körül mindazt, ami nemcsak a mi egyházunkban, hanem a többiekben is, a Te nevednek, a Te országodnak, és a Te akaratodnak a bizonyágtételét szolgálja.

Pótolj a Te vigasztalásoddal, tanácsoddal és segítségeddel mindent, amivel mi annyi meg annyi elhagyottnak, szegénynek, betegnek és botorkálónak adósai maradunk. És cselekedd meg, hogy a Te irgalmasságod nyilvánvaló és hatalmasan munkálkodó lehessen mindazok számára, akik a Te házában vannak, és akik hozzájuk tartoznak.

Mindezeket kezedbe helyezzük; saját magunkat és mindazt, ami hiányzik akár minékünk, akár a világnak. Mi reménykedünk tebenned, Istenünk! Mi bízunk benned. Te még sosem engedted, hogy a tied kárt szenvedjenek, ha ők téged igazán hívtak segítségül. Hisszük, hogy amit Te elkezdted, mindazt teljességre is viszed. Ámen. (Karl Barth)

Kovács Krisztián